

CRASH

WHEN YOU ARE MOVING AT THE SPEED OF LIFE, WE ARE BOUND TO COLLIDE WITH EACH OTHER.

FILM EN EDUCATIE...

.. in het vertoningscircuit van *Lessen in het Donker*, in het kader van het festival Open Doek, een workshop ingericht door Jekino, een film in de klas...

Film kreeg een plaats in het lessenpakket van heel wat scholen, en wij zorgen graag voor een goede programmatie en pedagogische omkadering. We maken jaarlijks een fijne selectie van een 30-tal films uit het afgelopen seizoen, richten op heel wat plaatsen vertoningen in en zorgen voor kant en klare lesmappen voor een boeiende verwerking in de klas. Daarbij spelen we in op de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

In elke lesmap wordt aandacht besteed aan een filmtechnische en inhoudelijke benadering van de film en leggen we de focus op één filmterm. We stimuleren jullie graag om de film met een frisse blik te bekijken.

www.lesseninhetdonker.be

www.opendoek.be

www.jekino.be

Lessen in het donker

FILMFESTIVAL
opendoek

jekino
EDUCATIE

Doelgroep CRASH: 3e graad Secundair Onderwijs

FILMFICHE

Kopieer de filmfiche op de volgende pagina voor je leerlingen. Zo zijn ze meteen goed voorbereid op de voorstelling! Ook voor je collega's die de leerlingen vergezellen, kan het een handige leidraad zijn!

INHOUDSTAFEL

► FILMFICHE — 4

Synopsis
Technische kaart
Prijzen
Uit de pers geplukt...
Vóór je naar de film gaat!

► OVER DE REGISSEUR / SCENARIST PAUL HAGGIS — 6

Filmografie
Van tv- naar filmsector
Director's statement

► EERSTE REACTIES VERZAMELEN — 8

Vragen aan de leerlingen
De 5W-vragen

► HET SCENARIO: EEN MOZAÏEKVERHAAL — 10

► FOCUS OP... DE THEMATIEK! — 12

Interview

► ENKELE ACTEURS VERTELLEN OVER HUN PERSONAGE — 16

Matt Dillon (Officer John Ryan)
Don Cheadle (Detective Graham Waters)
Terrence Howard (Televisieregisseur Cameron Thayer)
De stad Los Angeles als personage

► DE MUZIEK IN DE FILM — 19

► BIJLAGE 1: SCENARIO — 20

► BIJLAGE 2: ENKELE WEETJES OVER LOS ANGELES — 22

► FICHE VOOR DE LEERLINGEN — 24

FILMFICHE

► SYNOPSIS

CRASH is een mozaïekverhaal over ruim tien mensen van diverse afkomst en ras wier levens elkaar kruisen tijdens twee nachten en één dag in Los Angeles. Allemaal sluiten ze zich op in hun eigen wereldje en zijn ze bang voor wie anders is. Hun wantrouwen grenst aan onverschilligheid of zelfs racisme. Een auto-ongeval wordt een metafoor voor het lot dat mensen soms verplicht de zaak van andermans kant te bekijken.

Het is een film die de kijker uitdaagt om stil te staan bij zijn eigen vooroordelen

De eerste dialoogzin legt de titel van deze uitstekende en aangrijpende film uit: (citaat van het personage van Don Cheadle, Graham)

"It's the sense of touch. In any real city, you walk, you know? You brush past people, people bump into you. In L.A., nobody touches you. We're always behind this metal and glass. I think we miss that touch so much, that we crash into each other, just so we can feel something."

"In elke normale stad wordt er gewandeld: je loopt mensen voorbij, je botst erop. Niet in Los Angeles, niemand raakt je in L.A. We zitten er de hele tijd achter metaal en glas. Ik denk dat we zo hard contact missen, dat we met de auto tegen elkaar crashen, alleen maar om eens iets te voelen."

► TECHNISCHE KAART

VS / 2004 / 100 min. / Nederlands ondertiteld

Regie	Paul Haggis
Scenario	Paul Haggis en Bobby Moresco
Fotografie	James Muro
Filmmuziek	Mark Isham
Montage	Hughes Winborne
Productie	Cathy Schulman, Don Cheadle, Bob Yari, Mark R. Harris, Bobby Moresco, Paul Haggis
Cast	Sandra Bullock, Don Cheadle, Matt Dillon, Jennifer Esposito, William Fichtner, Terrence Howard, Brendan Fraser, Chris Bridges, Larenz Tate, Thandi Newton, Ryan Phillippe, Shaun Toub, Michael Pena,...

► PRIJZEN

- OSCAR voor BESTE FILM, BESTE MONTAGE en BESTE ORIGINALE SCENARIO op de Academy Awards, VS, 2006
- BAFTA FILM AWARD voor BESTE ORIGINELE SCENARIO op de Bafta Film Awards, GB, 2006
- en nog tal van andere prijzen.

► UIT DE PERS GEPLUKT...

- *"Wij zijn goed, zij slecht, zo eenvoudig is het niet," zegt regisseur Paul Haggis, "ik wil je als kijker eerst één ding laten geloven en je daarna iets anders laten zien."*

FILM TV DVD N° 556, OKTOBER 2005

- *"Een van de zaken die van Crash zo'n ongewone en indringende kijkervaring maken, is de onverbloemde en intelligente, maar hoe dan ook confronterende manier waarop de film dagelijks racisme, vooroordelen en discriminatie behandelt."*

DE MORGEN, 05/10/2005

► VÓÓR JE NAAR DE FILM GAAT...

GEEN ZEDENLESJE

Regisseur Paul Haggis heeft CRASH niet gemaakt om een boodschap over te brengen. Hij wilde zich er dan ook niet vanaf maken met een zedenlesje of een preek over hoe we ons dan wel moeten gedragen tegenover een vreemdeling. Wel wil hij dat je als kijker discussieert over (het thema van) de film en dat je daarbij standpunten inneemt. Hij vindt dat de kijker z'n eigen antwoorden moet vinden.

Haggis: *"Filmmakers en schrijvers hebben niet de taak om de kijker de antwoorden voor te kauwen. Als filmmaker wil ik mensen een goede rit aanbieden, maar dan wel één die reacties uitlokt, waar je na afloop een avond lang kan over discussiëren. Een film die iedereen goed vindt, maar waar we na vijf minuten over uitgepraat zijn, is in mijn ogen een flop."*

MOZAÏEKVERHAAL

CRASH bestaat uit parallelle, schijnbaar los van elkaar staande verhalen. Achter deze schijnbare puzzel zit een heldere opbouw verborgen. Daardoor zal je als kijker opvallend snel vertrouwd geraken met de personages. We volgen straatboefjes, een slotenmaker, agenten, rechercheurs, een winkeelier en een televisieregisseur tijdens hun bezigheden, zowel professioneel als privé. Al wat er gezegd wordt en gebeurt, wordt door de scenarist/regisseur met elkaar verbonden door het thema van de film en de filmlocatie.

VOORSMAAKJE

Je kan de filmtrailer bekijken op de officiële website www.crashfilm.com. Zo krijg je al een eerste indruk van de film.

OVER DE REGISSEUR / SCENARIST PAUL HAGGIS

► FILMOGRAFIE

- FLAGS OF OUR FATHERS (2006, in post-productie) – scenario
- CASINO ROYALE (2006, in post-productie) – scenario
- CRASH (2004) – regie, scenario en verhaal
- A MILLION DOLLAR BABY (2004) – scenario
- THE LAST KISS (2006, in post-productie) – scenario
- Scenario van verschillende tv-series, o.a.: THE LOVE BOAT (1977), WHO'S THE BOSS? (1986), L.A. LAW (1994).

► VAN TV- NAAR FILMSECTOR

Paul Haggis, geboren op 10 maart 1953 in Canada, is vooral actief als scenarist. Jarenlang verdiende Haggis zijn brood met het bedenken van tv-series.

De grote filmstudio's in Hollywood ondervinden een schrijnend gebrek aan goede filmscenario's. Een van de vele redenen daarvoor is dat veel goeie scenaristen werken voor de televisie. Daar worden ze beter betaald, hebben meer werkzekerheid en inspraak, terwijl in de filmsector de producenten alle macht in handen hebben.

Toch besliste Haggis om over te stappen naar de filmwereld. En zo werd de man die zijn carrière begon met het schrijven van scenario's voor o.a. de zeemzoete tv-serie LOVE BOAT, nu de hofleverancier van grote namen als Clint Eastwood voor wie hij het script schreef van de Oscarwinnende MILLION DOLLAR BABY.

De samenwerking met Eastwood verliep blijkbaar goed want Haggis nam ook het scenario van Eastwoods nieuwste film FLAGS FOR OUR FATHERS voor zijn rekening. Hij werd ook gevraagd om CASINO ROYALE onder handen te nemen, het scenario voor de volgende James Bondfilm.

Het scenario voor de film CRASH, die eveneens in de prijzen viel op de Oscars, verfilmde Haggis zelf.

► DIRECTOR'S STATEMENT

Aanleiding tot het schrijven van het verhaal

Paul Haggis: *"In 1991 werd ik gecarjact door twee jongens. Ik was niet razend kwaad, wel razend nieuwsgierig. Wie waren die kinderen die dat pistool op mij hadden gericht? Waren het jeugdvrienden, of waren ze samengebracht voor die ene klus? Handelden ze vanuit een eigen visie op de wereld? Ik kreeg de vragen maar niet uit mijn hoofd. Tien jaar later werd ik weer eens wakker, denkend aan die jongens. Ik ben opgestaan en ben over hen beginnen schrijven."*

"Met deze film is het mijn doel te onderzoeken op welke manier onverdraagzaamheid een collectief probleem is. Het is niet mijn bedoeling om te beledigen of controverse te veroorzaken, maar wel om te focussen op verschillende mensen, elk met zijn of haar uniek perspectief. Film laat ons toe om ons voor even te verplaatsen in de schoenen van iemand anders. Op die manier hoop ik dat CRASH niet onze verschillen blootlegt, maar wel dat we elkaar herkennen in onze gedeelde menselijkheid."

Het rijke koppel dat in de film gecarjact wordt, zijn dus u en uw echtgenote?

Paul Haggis: *"Ja dat zijn wij. Maar belangrijker was het idee dat je de personages blijft volgen. Het koppel raakt na de carjacking thuis, en laat om twee uur 's nachts de sloten veranderen. De slotenmaker spreekt Spaans, heeft een half geschoren hoofd, een enorme tatoeage en draagt een broek waar je met twee in kan. Zou ik me op mijn gemak gevoeld hebben als het mij overkwam? Ik denk het niet. Ik besloot dat ik erover moest schrijven... en legde mijn woorden in de mond van Sandra Bullock (speelt het personage van de gecarjacte echtgenote, Jean Cabot). Vervolgens vroeg ik me af hoe het de slotenmaker verging."*

Sta jij er nooit bij stil hoe het de mensen vergaat die heel even in je leven opduiken? Iemand snijdt je met de wagen de pas af, er wordt wat gescholden, de middenvingers gaan omhoog en iedereen vervolgt zijn weg, denkend: "Wat een klootzak was dat". Wat voor man of vrouw het echt was, kom je nooit te weten. Gaat hij naar huis en slaat hij zijn vrouw, of redt hij twee blokken verder iemands leven?"

Ik was dus nieuwsgierig naar het verhaal van die slotenmaker en schreef een scène voor hem, en daarin komt hij weer andere personages tegen die ik op hun beurt volgde. Zo schreef de film zichzelf. Op geen enkel moment heb ik me achter mijn bureau gezet met het idee het thema racisme aan te snijden."

EERSTE REACTIES VERZAMELEN

► VRAGEN AAN DE LEERLINGEN

- Wat moet een goeie film voor jou zeker hebben?
Bijvoorbeeld: hoge ontspanningswaarde, een liefdesverhaal, veel actie, spanning, om bij in slaap te vallen, bekende acteurs of actrices, een sterk verhaal, politiek getint, sociale thema's behandelen, origineel zijn, Amerikaans zijn, psychologie van mensen in beeld brengen, een goed einde hebben ...
- Welke van bovenstaande eigenschappen zijn toepasbaar op CRASH?
- Vond je de film goed of niet? Waarom?
- Vond je de film moeilijk of lastig om naar te kijken? Waarom?
- Heb je alles begrepen?
- Vergelijk deze film met een film die je zelf meestal huurt of in de bioscoop ziet. Waar zitten de verschillen in de manier van 'kijken' en 'begrijpen'?

► DE 5W-VRAGEN

Om het verhaal samen te vatten, kan je de leerlingen kort een antwoord laten geven op de 5W-vragen. Daarmee breng je alle belangrijke info over de film samen. Dit is een kleine techniek die vaak wordt toegepast door journalisten die een recensie schrijven over een film. Meestal kan je de 5W-vragen beantwoorden na het bekijken van de eerste 10 à 15 minuten. In die tijd worden de 'basis' gevormd: personages worden voorgesteld, de locatie, tijdsperiode en de verhaallijn worden geïntroduceerd. Dit heet de EXPOSITIE van de film.

OVER WIE GAAT HET VERHAAL?

Over ruim tien mensen van diverse afkomst en ras.
In het volgende hoofdstuk is een specifieke opdracht toegevoegd om de personages op een rijtje te zetten.

WAAR SPEELT HET VERHAAL ZICH AF?

In Los Angeles, Verenigde Staten

WANNEER SPEELT HET VERHAAL ZICH AF?

In de kerstperiode tijdens 2 nachten en één dag (na 9/11).

OVER WAT GAAT HET VERHAAL?

Parallelle, schijnbaar los van elkaar staande verhalen. We volgen straatboefjes, een slotenmaker, agenten, rechercheurs, een winkelier en een televisieregisseur tijdens hun bezigheden, zowel professioneel als privé. Al wat er gezegd wordt en gebeurt, wordt door de scenarist/regisseur met elkaar verbonden door het thema van de film, racisme, of ruimer gezien hoe zoveel rassen en mensen met zoveel achtergronden, culturen en gewoontes trachten samen te leven in de verstikkende oppervlakte van één metropool.

WAARDOOR NEEMT HET VERHAAL EEN BEPAALTE WENDING?

De film heeft geen bepaalde gebeurtenis waar alles om draait. Doordat de personages elkaars pad kruisen en elkaar beïnvloeden, zijn er enkel losstaande gebeurtenissen die met elkaar verbonden worden.

HET SCENARIO: EEN MOZAÏEKVERHAAL

CRASH is een ensemblefilm of mozaïekverhaal, wat overeenkomt met een wirwar aan hoofdpersonages en verhalen die op de een of andere manier allemaal met elkaar verweven zijn. Het is niet gebruikelijk dat er zoveel protagonisten opduiken in een filmverhaal. In de meeste film heb je er één à twee, en tal van nevenpersonages.

De talrijke hoofdpersonages in CRASH zijn zeer verschillend: een racistische politieagent en zijn politiek correcte partner, een verzuurde rijke vrouw en haar man, twee zwarte jongeren, een Iraanse winkelier, een zwarte hoofdcommissaris, een tv-regisseur en zijn vrouw... Toch zijn er twee zaken die al deze personages samenbrengen: een locatie (Los Angeles) en een thema (racisme, angst...).

Het is een complex scenario waarin Haggis erin slaagt om de levens van de personages op subtiel manier te doen kruisen, alle stereotypen en clichés te omzeilen en tegenstrijdigheden en evoluties in de levens van zijn personages te brengen.

Er bestaan nog een aantal films waarin meer hoofdpersonages figureren dan in een doorsneefilm. Bijvoorbeeld:

- ANYWAY THE WIND BLOWS (Tom Barman)
- MAGNOLIA (Paul Thomas Anderson)
- PULP FICTION (Quentin Tarantino)
- SHORT CUTS (Robert Altman)
- EEN ANDER ZIJN GELUK (Fien Troch)

OPDRACHT: RAAMWERK VAN DE PERSONAGES.

Werk in kleine groepjes zodat je elkaar kan aanvullen.

Gebruik daarvoor de laatste pagina van deze lesmap waarop je de belangrijkste personages ziet staan (niet allemaal, want het zijn er te veel) en trek lijnen tussen de verschillende karakters die een bepaalde band hebben met elkaar. Dit kan zowel een professionele band zijn als een gezins- of vriendschappelijke band. Je kan er ook op aanduiden welke levens kruisen (wie invloed heeft gehad op de andere) en aanvullen met de gebeurtenissen.

TER OPFRISSING: DIT ZIJN ALLE PERSONAGES OP EEN RIJTJE

- GRAHAM WATERS, de detective
- RIA, professionele partner en vriendin van Graham
- PETER WATERS, straatboefje, vriend van ANTHONY en broer van Graham
- CAMERON THAYER, televisieregisseur, echtgenoot van CHRISTINE
- JOHN RYAN, politieagent en zijn partner TOM HANSEN en zijn vader
- RICK CABOT, district-advocaat en zijn echtgenote JEAN
- DANIEL, slotenmaker en zijn dochter LARA
- BEVERLY TODD, moeder van Graham en Peter
- SHANIQUEA JOHNSON, medewerkster van HMO (Health Maintenance Organization), organisatie waarop de zieke vader van John Ryan beroep doet.
- FLANAGAN, ambtenaar aan de stad L.A.
- FARHAD, Iraanse winkelier en zijn dochter DORRI
- WILLIAM LEWIS, neergeschoten undercoveragent en de dader en zijn collega CONKLIN
- EIGENAAR VAN WAPENWINKEL
- FRED, producent van televisieserie, werkt samen met Cameron
- Lt. DIXON, luitenant bij de LAPD (Los Angeles Police Department)

EXTRA

Het scenario is het fundament van een goede film. Met een slecht scenario is het onmogelijk een goede film te maken.

CRASH won een Oscar voor Beste Scenario bij de uitreiking in 2005. Daarom voegen we graag wat extra informatie toe in bijlage over dit gegeven. Achteraan is ter illustratie een stukje uit het scenario van CRASH toegevoegd met daarbij een woordje uitleg.

FOCUS OP... DE THEMATIEK!

De grote kwaliteit van CRASH is de vanzelfsprekendheid waarmee Haggis belangwekkende thema's als racisme, angst voor het onbekende, vooroordelen, eenzaamheid en het groeiende contrast tussen arm en rijk aansnijdt.

Het eerste uur introduceert hij de centrale figuren en hun levensstijl. De grote thema's leiden ons naar politiek, de werking van het politieapparaat en de bestrijding van criminaliteit, terwijl achter gesloten deuren zich vele kleinere verhalen afspelen en persoonlijke brandjes geblust moeten worden.

Eén leidraad verbindt al deze verhalen: racisme. Of ruimer gezien, hoe zoveel rassen en mensen met allerlei achtergronden, culturen en gewoontes trachten samen te leven in de verstikkende oppervlakte van één metropool.

Frustraties kunnen ontstaan door persoonlijke problemen of door discriminatie, maar ze hebben één ding gemeen: tegenover een andere huidskleur ontladen ze bijzonder snel. Onderhuidse spanningen worden systematisch opgedreven tot ze halfweg de film tot uitbarsting komen.

Toch omzeilt Haggis elke voorspelbaarheid van zijn boodschap. Hij wijst vooroordelen terecht, maar toont tegelijk aan dat luidkeels rondgebaalde (racistische) opvattingen vaak meer een kreet om aandacht zijn dan werkelijke haat.

Bijvoorbeeld:

In de film zien we dat het personage van Matt Dillon zijn politiebadge misbruikt om andere rassen te vernederen. Tegelijk is hij een zorgzame zoon voor zijn zieke vader en een plichtsbewuste dienaar van de wet, die in het heetst van de strijd geen onderscheid meer maakt tussen huidskleuren.

VRAGEN

- KAN JE KORT OMSCHRIJVEN WELKE THEMA'S IN DE FILM AAN BOD KOMEN?
- WELK THEMA IS VOOR JOU HET BELANGRIJKST?
- OP WELKE MANIER ZIJN ZE IN DE FILM VERWERKT? WAT WIL DE REGISSEUR DE KIJKER DUIDELIJK MAKEN? NEEMT HIJ EEN BEPAALD STANDPUNT IN? VEROORDEELT HIJ IEMAND IN DE FILM?

► INTERVIEW

Paul Haggis en Robert Moresco over de thematiek in de film

DE CITATEN IN DIT HOOFDSTUK KOMEN UIT EEN GESPREK MET DE DE STANDAARD, 5/10/2005.

Stelt CRASH dat niemand vrij is van vooroordelen?

Paul Haggis: *"Dat klopt. Racisten veroordelen is een stuk makkelijker dan eerlijk naar onszelf te kijken. De tijd dat we dachten "O wat zijn die zwarten lui en dom" ligt ver achter ons. Maar we voelen ons nog steeds niet op ons gemak in elkaars gezelschap.*

Vergelijk maar eens de gedachten die je hebt als je het pad kruist met twee blanke twintigers met de gedachten die je hebt als je twee zwarte twintigers kruist. Wellicht ben je op je hoede en denk je allerlei dingen die je niet wil denken.

Op een dag reed ik met mijn gele Mini Cooper door een beruchte buurt, en ik merkte dat ik achtervolgd werd door vier Latino's met alles erop en eraan: tatoeages, bandana's... kortom duidelijk zware jongens. Ik verwachtte het ergste. En wat zeiden ze? "Knappe wagen hebt u". (lacht) Vooroordelen zijn sluipmoorde-naars. Je geraakt er maar vanaf door met elkaar in contact te komen."

Los Angeles is geen smeltkroes maar een overkokende ketel?

Haggis: *"Wie maar een paar dagen in Los Angeles verblijft, ontmoet met wat geluk alleen maar vriendelijke mensen en is onder de indruk van het samengaan van al die soorten en kleuren. Maar om te achterhalen wat mensen echt denken en voelen, moet je ze onder druk plaatsen. Zoals Jean (Sandra Bullock) in de film: ze kreeg een pistool tegen haar wang, de slotenmaker leek op een bendelid, in de woonkamer zat de vrouw die ze ervan verdacht de minnares van haar man te zijn, haar man deed laagdunkend... en dan braakte ze het ineens allemaal uit, en zei ze lelijke dingen die ze nog nooit gezegd had. Eens gezegd, kon ze niet meer terug.*

We weten dat racistische ideeën ongepast zijn, we weten dat we slechte mensen zijn als we zo denken, maar daarmee is het probleem nog niet uitgeroeid. We begraven die akelige gedachten."

Dat is een sombere vaststelling.

Haggis: *"Maar neen. Ik ben een optimist. Een cynische optimist, maar niettemin een optimist. Ik moet wel. Hoe kan je nu leven en niet hopen op beterschap? Als er geen hoop is, kunnen we ons net zo goed ophangen. Maar we mogen ons door die hoop niet laten verblinden. We moeten zonder oogkleppen durven kijken naar de wereld en ons bang afvragen wat we uitspoken. De wereld is er beroerder aan toe dan ooit tevoren. We geloven allemaal dat we onszelf kennen, maar dat is een vorm van*

hoogmoed. We denken te weten wie we zijn: de goeden. En dat maakt van de anderen, degenen die van ons afwijken, automatisch de slechteriken. Zodra je heilig overtuigd bent van je eigen gelijk, is er geen ruimte meer voor het compromis, wederzijds begrip, tolerantie, discussie. Je kan elkaar alleen nog afslachten. En al die fundamentalisten - christelijke fundamentalisten, moslimfundamentalisten, joodse fundamentalisten, de Amerikaanse regering - zijn heilig overtuigd van hun gelijk. Toch blijf ik hopen dat er voldoende slimme mensen met mededogen zullen opstaan die 'Stop!' zullen roepen en voorstellen om de meningsverschillen uit te praten. Ik geloof echt dat dat zal gebeuren.

Nu verliezen we het contact met de anderen, de mensen die van ons verschillen. Met de mensen die op ons lijken, de mensen die praten zoals wij, dezelfde hobby's hebben, dezelfde kringetjes frequenteren en evenveel verdienen, hebben we veel contact. Maar zitten we op die manier niet vast op ons eiland? Ik probeer dat te doorbreken, ik wil op plekken komen waar je verplicht bent om elkaar tegen het lijf te lopen. Markten zijn daar een schitterend voorbeeld van.

VRAGEN

- **WAT ZIJN VOOROORDELEN PRECIES?**
- **HOE ZOU JIJ HET BEGRIIP 'DISCRIMINATIE' OMSCHRIJVEN? NEEM DE SITUATIE VAN JEAN (CARJACKING) UIT DE FILM.**
- **WELKE VOOROORDELEN ONTSTAAN BIJ HAAR? WAT ZIJN DAAR DE GEVOLGEN VAN VOOROORDELEN?**
- **WIE IN DE FILM HEEFT NOG VOOROORDELEN? WELKE VOORBEELDEN VAN VOOROORDELEN, RACISME EN DISCRIMINATIE KAN JE NOG UIT DE FILM HALEN?**

Paul Haggis:

"Iemand die Koreanen haat, en elke dag naar de markt gaat en daar dan noodgedwongen zijn groenten koopt bij een Koreaan, zal vroeg of laat verrast zijn door iets wat die Koreaan zegt. Eerst zal hij dan redeneren dat alle Koreanen hatelijk zijn, behalve de groenteboer. Maar dan zal hij zijn vrouw en vrienden ontmoeten, en op den duur zal hij inzien dat we allemaal mensen zijn. Iets wat driejarigen perfect aanvaarden en aanvoelen, maar wat we als volwassenen uit het oog verliezen. We weten intellectueel wel dat we allemaal naasten zijn, maar we handelen er niet naar. Helaas doen we in Amerika op dit moment het tegenovergestelde: we polariseren. We drijven de verschillen op de spits: de blauwe staten tegen de rode staten, de antiabortus tegen de abortusbeweging, rechts tegen links, de ene religie tegen de andere."

ONZE EIGEN BIOTOOP

- Heb je zelf vooroordelen over iemand?
- Hoe kun je vooroordelen bestrijden?
- Zijn die ongefundeerde meningen die men heeft over (een groep) mensen vaak verkeerd of zijn ze gegrond?
- Ben je in je eigen leefomgeving al geconfronteerd geweest met vooroordelen en/of discriminatie?
- Wie discrimineert en wie wordt gediscrimineerd?
- Waarom discrimineren mensen?
- Welke gebeurtenissen kwamen het afgelopen jaar in de actualiteit die rechtstreeks of onrechtstreeks te maken hadden met racisme?
- Hoe sta jij tegenover die gebeurtenissen?
- Hoe ziet de toekomst er voor ons land (en andere landen) uit? Zal het ooit mogelijk zijn om in een verdraagzame multiculturele samenleving te leven?

DE BLIK VAN ONZE LEEFTIJDGENERATIES

In België zijn de afgelopen decennia om verschillende redenen (politieke, etnische, financiële) mensen naar ons land geïmigreerd.

Ondertussen wonen verschillende generaties Turken, Marokkanen, Pakistanen, Indiërs... in ons land. Velen zijn ondertussen goed geïntegreerd (spreken onze taal, volgen vlot het onderwijs en werken), anderen leven nog sterk verbonden met hun eigen cultuur.

HOE KIJKEN WE AAN TEGEN DE VERSCHILLENDE CULTUURELE GROEPEN IN ONS LAND?

- Jijzelf
- Je ouders
- Je grootouders

EN KLEINE KINDEREN?

Kleine kinderen groeien op met leeftijdsgenoten van een andere cultuur in de klas, in de sportclub, jeugdbewegingen... Voor hen is het een normale zaak: ze worden vrienden, ze leren met hen omgaan en aanvaarden de verschillen. Ze worden misschien ook verliefd op elkaar en zullen later trouwen en kinderen krijgen.

- Denk je dat racisme en onverdraagzaamheid op een bepaalde manier uit de samenleving kan groeien?
- Kunnen we positief zijn over de toekomst of zie je het helemaal anders?

ENKELE ACTEURS VERTELLEN OVER HUN PERSONAGE

MATT DILLON (OFFICER JOHN RYAN)

"Mensen zijn zowel goed als slecht."

Matt Dillon: "John is een politieagent die zichzelf niet ziet als iemand die slachtoffers maakt, maar zelf het slachtoffer is, iemand die lijdt. Zelfs wanneer hij het zwarte koppel vernedert. John voert een persoonlijke oorlog tegen wat hij aanvoelt als onrecht. Desillusie en woede zijn het gevolg van wat hij dagelijks als agent ziet. Het zou kunnen dat hij op geen enkel moment van zijn leven het gevoel heeft dat hij zichzelf onder controle heeft. Hij voelt zich bijvoorbeeld machteloos tegenover de verslechterende gezondheidssituatie van zijn vader. Privé heeft John het gevoel dat het leven hem in steek laat, en hij misbruikt zijn professionele machtspositie om één keer het gevoel te hebben alles onder controle te hebben. Van daaruit groeit zijn agressie. Wanneer zijn partner Tom Hansen (rol vertolkt door Ryan Phillippe) niet meer met hem wil werken, grijpt John de jongeman bij de hand en zegt: "You think you know who you are? Stick around for a few more years. You have no idea!". Dat moment zegt veel over het thema van de film. We geloven graag dat we het wél weten maar we weten het níét."

In het midden van de film doet Ryan iets onverwacht, een heroïsche daad. Hij redt de zwarte vrouw, die hij eerder bij het fouilleren misbruikt had, uit een 'gecrashte' wagen, iets dat helemaal indruist tegen je mening over deze figuur. Het is volgens Matt Dillon het bewijs dat je nooit weet waar mensen toe in staat zijn en wat er kan gebeuren.

Matt Dillon: "CRASH is een complexe film. Niets is wat het lijkt. Niets is zwart-wit. Mensen zijn zowel goed als slecht, en dat is wat me het meeste aanspreekt aan deze film. De film heeft een 'ensemble cast', een mozaïekverhaal, en elk moment dat een personage in beeld komt, is veelbetekenend."

VRAGEN

- WAT VIND JE VAN HET PERSONAGE VAN JOHN RYAN?
- WAT IS DE BELANGRIJKSTE GEBEURTENIS VOOR ZIJN PERSONAGE? VERANDERT JE MENING OVER HEM DAARDOOR? WAAROM?
- WAAROM IS HIJ GEFRUSTREERD EN WAARUIT IS ZIJN AGRESSIE ONTSTAAN?

DON CHEADLE (DETECTIVE GRAHAM WATERS)

"De stille gids"

Zoals elk personage in de film, worstelt ook Graham met kleine donkere kantjes. Hij heeft genoeg van zijn familie en z'n broer. Hij pakt de hiërarchie in de stad en bij de politie aan. En uiteindelijk wordt het ook voor hem te veel. Dat bewijst ook het begin van de film waarin Graham zegt dat de mensen in L.A. menselijk contact zo hard missen, dat ze met de auto tegen elkaar zouden crashen, alleen maar om eens iets te voelen.

Graham Waters is in het verhaal het enige personage dat met alle personages in de film in contact komt. Bij de meeste traditionele films zou het verhaal verteld worden vanuit het perspectief van dit personage. Maar niet bij CRASH. Graham krijgt hier bijna de rol van een 'stille gids', omdat hij langs de verschillende levens, verhalen en ideeën wandelt, zonder te gaan (ver)oordelen.

Don Cheadle: "Het gaat in CRASH om de dingen die je verzwijgt en de dingen die zich een weg proberen te banen naar de oppervlakte. Wat er in de film gebeurt, gebeurt ook echt, hoe mensen echt denken en praten. Dit is wat er gebeurt wanneer de mensen niet meer beleefd zijn. Dat moeten we kunnen toegeven."

VRAGEN

- HOE STAAT GRAHAM TEGENOVER (HET LEVEN IN) L.A.?
- VERGELIJK ZIJN HOUDING IN ZIJN JOB MET ZIJN PRIVÉLEVEN (ZIJN MOEDER EN BROER).

TERRANCE HOWARD (TELEVISIEREGISSEUR CAMERON THAYER)

"Eigen menselijkheid bewaren"

CRASH volgt ook het professionele en privé-leven van een zwarte televisieregisseur Cameron Thayer die er alles aan probeert te doen om er zagezegt 'bij te horen'. Hij heeft een goedbetaalde job, en wenst deze niet te verliezen. Zelfs wanneer hij samen met zijn vrouw door de politie (Ryan en Tom) wordt aangehouden en zij daarbij het slachtoffer wordt van een vernederende fouillering, probeert Cameron, ondanks de racistische toon van de vernedering, de confrontatie met de agent te vermijden door zijn excuses aan te bieden.

Terrance Howard: "... als puntje bij paaltje komt hou je niets meer over, behalve je eigen menselijkheid. En soms moet je daarvoor vechten, want we sluiten te veel compromissen. En daar gaat de film over."

VRAGEN

- **HOE ZOU JIJ REAGEREN IN DIE SITUATIE?**
- **WAT IS DE REACTIE VAN ZIJN VROUW?**
- **DENK JE DAT CAMERON DE JUISTE BESLISSING NAM DOOR ZIJN EXCUSES AAN TE BIEDEN AAN DE AGENT?**

DE STAD LOS ANGELES ALS PERSONAGE

L.A. speelt een heel belangrijke rol in de film. De personages worden in hun handelingen sterk beïnvloed door de 'macht' van de metropool en de manier waarop het leven daar zijn dagelijkse gang gaat. Daarom kan deze filmlocatie ook als personage aanzien worden.

Haggis, Moresco: "L.A. is een heel belangrijk karakter in de film. Het is een multi-etnische stad zoals ook New York, Chicago of andere grootste steden zijn. Het verschil zit hem in hoe de mensen leven en zich bewegen in de stad. In New York ben je verplicht om met elkaar in contact te komen. Je loopt er langs de straat en passeert mensen van diverse afkomst en ras. Je bent verplicht om met je stadsgenoten te leven, zelfs als je dat niet wilt. In L.A. daarentegen, neem je de wagen om te gaan werken en om terug naar huis te rijden. Je kan er gemakkelijk een tijd lang in rondzwerven zonder enig contact te hebben met andere mensen."

- Waarom kan je L.A. ook benoemen als personage?
- Zou deze film dezelfde indruk nalaten als het verhaal zich afspeelde in een kleine, rustige gemeente?
- Zou je er graag wonen?
- Zijn er steden in België die vergelijkbaar zijn met L.A.? Waarom?

EXTRA

In bijlage voegden we enkele interessante weetjes toe over de stad (oorsprong van de naam, statistieken met betrekking tot aantal inwoners, culturele diversiteit, werkloosheidscijfers, andere films die er werden opgenomen...). Deze info kan handig zijn om de grootte en diversiteit van de stad te duiden.

DE MUZIEK IN DE FILM: EEN GEVOELIGE SNAAR

Muziek is een zeer effectief instrument om de emoties van de toeschouwers te sturen en te begeleiden. Ook in CRASH wordt muziek gebruikt die het de kijker toelaat om zijn gevoelens te kanaliseren. De soundtrack geeft de film een bepaalde dromerige sfeer. Het raakt de juiste snaar op de goede momenten.

Het is een mooi voorbeeld van hoe een film nog meer dimensie en diepgang krijgt door een goed geïntegreerde soundtrack.

Jammer genoeg wordt in veel (Amerikaanse) films te weinig nagedacht over de keuze van de muziek die op een bepaalde scène gezet wordt. Daardoor kan het eerder een storend effect hebben.

In plaats van een begeleidende muziekscore, wordt in films ook veel gebruik gemaakt van stiltes. We krijgen als kijker op de 'moeilijke' momenten geen muziek te horen die onze gevoelens stuurt. Daarom wordt het ook moeilijker om onze emoties te verwerken, juist omdat we geen richting meekrijgen.

De film VERA DRAKE van Mike Leigh is daar een goed voorbeeld van.

VRAGEN

- **HEB JE OP DE MUZIEK GELET?**
- **VIND JE MUZIEK IN EEN FILM BELANGRIJK OF NIET? OF LET JE ER NIET VAAK OP?**
- **WAT IS HET EFFECT OP JE GEVOELENS WANNEER STILTES GEBRUIKT WORDEN IN PLAATS MUZIEK?**

WEET JE?

In filmmuziek vind je doorgaans twee soorten cd's: soundtrack albums en scores. Met een soundtrack album wordt meestal een compilatie van liedjes bedoeld (vaak komen al deze liedjes nog niet eens in de film zelf voor). Met score wordt de instrumentale filmmuziek aangeduid.

Platenmaatschappijen nemen de titelsong van de film en vullen de rest op met muziek van bekende artiesten die wat in het genre liggen van de film en die bij hen onder contract staan natuurlijk.

Het meest bizarre voorbeeld is de soundtrack van de BLAIR WITCH PROJECT (Daniel Myrick en Eduardo Sanchez). In deze film zit geen noot muziek, en toch is er een soundtrack van verschenen.

BIJLAGE 1 - SCENARIO

SCENARIO: ALGEMEEN

In een scenario staat datgene wat je in de film te zien en te horen krijgt:

- Omschrijvingen: hoe de mensen en de locaties er (ongeveer) uitzien.
- Handelingen: de gebeurtenissen in beeld, wat de personages doen.
- Dialoog: de gesproken tekst van de personages.

In een scenario staan geen technische aanwijzingen, geen camerastandpunten, geen onzichtbare elementen zoals gedachten, en geen interpretaties van het verhaal.

Een scenario is opgedeeld in scènes. Een scène is een deel van de film dat een eenheid van tijd en plaats is. Er begint een nieuwe scène als de handeling zich verplaatst naar een andere locatie, de handeling verder gaat op een ander tijdstip, of beide (dat komt het meeste voor).

TER ILLUSTRATIE:

STUK UIT HET SCENARIO VAN CRASH (1E SCÈNE VAN DE FILM)

OVER BLACK we hear the sound of a violent rear-end COLLISION, brakes locking, metal crunching, tires skidding as a car spins, horns blaring, gravel spitting. Then silence. We start to glimpse faint, unfocused images of flashing lights. Superimpose: Tomorrow.

GRAHAM (V.O.): It's the sense of touch.

RIA (V.O.): ...What?

GRAHAM (V.O.):

Any real city, you walk, you're bumped, brush past people.

In LA, no one touches you....

FADE UP to find:

1. INT. GRAHAM & RIA'S SEDAN - CLOSE ON GRAHAM -- NIGHT
GRAHAM sits in the passenger seat of a sedan that lies skewed on the gravel shoulder, red lights playing on the passenger side window. He's black, thirties, staring off, either dazed or grappling with a very deep thought.

GRAHAM (continuing)

We're always behind metal and glass. Think we miss that touch so much, we crash into each other just to feel something.

He looks to the driver, RIA, American-born Hispanic, thirties, heart racing, breathing hard, but watching Graham with real concern. A MOTORCYCLE COP appears at her open window.

MOTORCYCLE COP: You two all right?

RIA: I think he mighta hit his head.

GRAHAM: You don't think that's true?

MOTORCYCLE COP: Stay in your car.

The officer moves off.
(CONTINUED)

BIJKOMENDE UITLEG

Zoals je kan zien zijn er een aantal vaste vormelijke elementen aanwezig: In DRUKLETTERS komen: geluiden, personages die voor de eerste keer geïntroduceerd worden én beeldovergangen (OVER BLACK en FADE UP bijvoorbeeld).

De dialogen staan altijd gecentreerd op de pagina (zodat ze voor de acteurs makkelijk zijn terug te vinden).

Het personage dat aan het woord is, wordt in drukletters weergegeven. Naast die naam staat soms tussen haakjes de wijze waarop die iets zegt (bijvoorbeeld: sad, angry..., in dit script betekent 'continuing' dat het een vervolg is van wat al werd gezegd).

V.O. betekent 'Voice over' ofwel een tekst die ingesproken wordt over beelden, zonder dat je de persoon ziet spreken (dus je hoort de persoon, maar ziet hem niet in beeld).

De verschillende locaties waar wordt gefilmd worden genummerd. Hier zie je bijvoorbeeld de eerste scène (zie 1.) In drukletters wordt neergeschreven waar de scène plaatsheeft (EXT of INT – dus exterior of interior), we krijgen details van wat we zullen te zien krijgen, hier: GRAHAM & RIA'S SEDAN - CLOSE ON GRAHAM. Als laatste geeft het script ook mee wanneer het wordt getoond: DAY/ NIGHT.

BIJLAGE 2 - ENKELE WEETJES OVER LOS ANGELES (L.A.)

Los Angeles is een grote, uitgestrekte metropool aan de westkust van de Verenigde Staten. De officiële naam was El Pueblo de Nuestra Señora Reina de los Ángeles de la Porciuncula, "Stad van Onze Vrouwe Koningin van de Engelen van het Kleine Deel". Deze naam was door de Spanjaarden ingevoerd. De huidige naam wordt vaak afgekort tot 'L.A.'; de bijnaam van de stad is City of Angels. Los Angeles is de grootste stad in Californië, en de op een na grootste stad in de Verenigde Staten, met een inwoneraantal van 3.957.875 (2005). In de Los Angeles metropolitan area (agglomeratie Los Angeles: Los Angeles, San Bernardino, Riverside, Ventura en de Orange Counties) wonen meer dan 16 miljoen mensen met veel verschillende etnische en economische achtergronden.

Ongeveer 46,5% van de bevolking van Los Angeles bestaat uit hispanics en latino's; dit is de grootste etnische groep. 29,75% van de bevolking is "blank" (hier vallen blanke Latino's niet onder). 15,89% is van Aziatische oorsprong en 11,24% is Afro-Amerikaans. Daarnaast zijn er kleine groepen indianen (0,8 %) en mensen van eilanden uit de Stille Oceaan (0,16 %). De rest van de bevolking is van gemengde afkomst. De verwachting is dat deze laatste categorie in de toekomst zal toenemen: 41,9 % van de huwelijken is gemengd. Het aantal inwoners steeg van 3.485.499 in 1990 naar 3.694.820 in 2000. Van de bevolking is 9,7% ouder dan 65 jaar. Ze bestaat voor 28,5% uit eenpersoonshuishoudens. De werkloosheid bedraagt 6,1% (cijfers volkstelling 2000).

Doordat L.A. een samenstroming van culturen is, zijn aanhangers van alle wereldreligies in deze stad te vinden. Ook diverse goeroes, alternatieve religies en sekten vinden er hun thuisbasis.

Los Angeles is een stad van de auto. Alles is rond de auto georganiseerd. Bijvoorbeeld, de eerste tien verdiepen van een hotel, winkel of kantoor zijn steeds parkeergarages. Daarboven pas begint het echte gebouw waar

mensen hun voeten gebruiken. Ook onder de kathedraal van L.A., die in het centrum van de stad ligt, is een parkeergarage. Waarschijnlijk kan je er op de biecht via een 'drive-in'.

POPULAIRE CULTUUR

Los Angeles is een geliefd onderwerp in de populaire cultuur. Het is een van de meest gefilmd en gefotografeerde steden ter wereld. De aanwezigheid van de filmindustrie van Hollywood zal daar wellicht de oorzaak van zijn.

NOG FILMS DIE ZICH AFSPLEN IN L.A.:

Blade Runner (1982)
Pulp Fiction (1994)
Mullholland Drive (2001)
TV-serie '24'(2001-)

Er bestaat trouwens een documentaire die gaat over L.A. als filmlocatie, met name LOS ANGELES PLAYS ITSELF, van Thom Andersen (VS, 2003). In deze drie uur durende documentaire verkent de regisseur de stad als achtergrond, als personage en als onderwerp.

BRONVERMELDING

- Film/tv/dvd nr 556, oktober 2005
"Paul Haggis en Matt Dillion over angst en Crash"
- Gesprek met de De Standaard, 5/10/2005

FICHE VOOR DE LEERLINGEN

- WAT VOND JE VAN DE FILM?
- WAT VOND JE ER GOED AAN EN WAT NIET?
PROBEER IN ENKELE ZINNEN JE MENING TE FORMULEREN.
- ZOU JE DE FILM AANRADEN AAN VRIENDEN?

Paul Haggis (scenarist en regisseur):

“Racisten veroordelen is een stuk makkelijker dan eerlijk naar onszelf te kijken. Maar we voelen ons nog steeds niet op ons gemak in elkaars gezelschap. Vergelijk maar eens de gedachten die je hebt als je het pad kruist met twee blanke twintigers met de gedachten die je hebt als je twee zwarte twintigers kruist. Wellicht ben je op je hoede en denk je allerlei dingen die je niet wil denken.”

RACISME, DISCRIMINATIE, VOOROOEDELEN... WE HOREN DEZE TERMEN VAAK MAAR WAT BETEKENEN ZE? HOE KWAMEN ZE AAN BOD IN DE FILM (VERTEL HET ALGEMEEN OF ILLUSTRER MET BEPAALDE SCÈNES UIT DE FILM).

- WAT WIL DE REGISSEUR DUIDELIJK MAKEN AAN DE KIJKER?
- VEROORDEELT HIJ IEMAND IN DE FILM?
- WELKE PLAATS HEEFT RACISME IN JOUW LEVEN?

RAAMWERK VAN DE PERSONAGES

Op de fiche staan enkele belangrijke personages uit de film. Trek lijnen tussen de verschillende personen die een bepaalde band hebben met elkaar of tijdens het verhaal met elkaar in aanraking komen. Hoe zien ze elkaar, welke band hebben ze...?

- IN HET MIDDEN VAN HET BLAD STAAN HEEL WAT TERMEN DIE DE PERSONAGES KUNNEN TYPEREN. VERBIND ZE EN MOTIVEER JE KEUZE.
- VOOR WELK PERSONAGE HEB JE RESPECT OF SYMPATHIE, VOOR WELK PERSONAGE NIET?
- WELKE SCÈNES UIT DE FILM ZIJN JE BIJGEBLEVEN EN KAN JE KOPPELEN AAN ÉÉN OF MEERDERE PERSONAGES?

D TO COLLID

GRAHAM WATERS
> detective

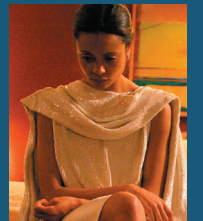
PETER WATERS >
straatboefje en z'n
vriend ANTHONY

CAMERON THAYER
> televisieregisseur

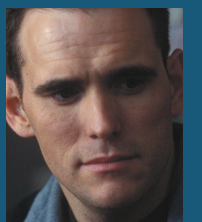
FARHAD > Iraanse
winkelier en zijn
dochter DORRI

CHRISTINE

DANIEL >
slotenmaker en zijn
dochter LARA

JOHN RYAN
> politieagent

JEAN

RICK CABOT
> district advocaat

TOM HANSEN

ARM WOEDE
COOL RESPECT
VRIEND RIJK
KRACHT SCHULDIG
BANG MEDELIJDEN
TOLERANT
LIEFDEVOL CORRUPT
GOED
HELD ENGEL
CRIMINEEL
VERBITTERD
MENSELIJK
SLACHTOFFER
EXPLOSIEF
GESTOORD
WANHOOPT
VIJAND
BESCHERMING
ONSCULDIG
LAFKAARD